

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 2024-085120)
ירושלים, א' באב התשפ"ד
05 באוגוסט 2024

לכבוד
חברי וחברות הכנסת

שלום רב,

הנדון: סגנים ליושב ראש הכנסת

בהמשך לפניות שונות בנושא זה, להלן תמצית הוראות החקיקה ותקנון הכנסת:

בחירת סגן ליושב ראש הכנסת

סעיף 20(א) לחוק-יסוד: הכנסת; סעיפים 2, 3 ו-6 לתקנון הכנסת

1. **הליך הבחירה:** הכנסת תבחר מבין חבריה, בבחירות גלויות, סגנים ליושב ראש הכנסת (ואם באותו המועד הוצע לבחור מספר סגנים – יעשה הדבר בהצבעה אחת). הסגנים ייבחרו בהמלצת ועדת הכנסת, וכל עוד לא נבחרה, בהמלצת הוועדה המסדרת, בהתחשב בהרכב הסיעתי של הכנסת ובגודל הסיעות.

בהתאם לאמור, מתקיים על פי רוב שיח פנימי בין סיעות הקואליציה, בין סיעות האופוזיציה ובין הקואליציה לאופוזיציה בדבר הסיעות שחבריהן ישמשו כסגנים ליושב ראש הכנסת ושם המועמד או המועמדים מובאים בדיון לוועדת הכנסת, או בוועדה המסדרת, לפי הענין. לאחר אישור המועמדים מובאת המלצת ועדת הכנסת לאישור המליאה וזו מוסמכת לאשר או לדחות את המלצת ועדת הכנסת בהצבעה אחת.

2. **רשאים להיבחר:** שר או סגן שר לא ייבחר לתפקיד סגן יושב ראש הכנסת¹ וסגן ליושב ראש הכנסת לא יהיה יושב ראש ועדת הכנסת או ממלא מקומו². כמו כן, לא ייבחר מי שוועדת הכנסת, או הוועדה המסדרת, לפי הענין, קבעה, לפי הצעת ועדת האתיקה של הכנסת (אם מונתה) שהוא אינו כשיר להתמודד על התפקיד משום שהיועץ המשפטי לממשלה מסר עותק של כתב אישום נגדו או בשל הליך פלילי המתנהל נגדו; או אם הורשע בעבירה פלילית וטרם חלפו עשר שנים מיום שפסק הדין נעשה סופי או מיום שגמר לרצות את העונש³.

3. **מספר הסגנים:** סעיף 10 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן – חוק הכנסת), קובע כי מספרם של סגני הכנסת לא יעלה על תשעה. אולם, בהתאם לסעיף, ועדת הכנסת רשאית, ברוב של שלושה רבעים מחבריה, לקבוע כי בתקופת כהונתה של הכנסת שבה מתקבלת ההחלטה לא תחול מגבלה זו.

¹ סעיף 2 לתקנון הכנסת.

² סעיף 6 לתקנון הכנסת.

³ סעיף 3 לתקנון הכנסת.

א. תפקידו של סגן יושב ראש הכנסת

4. מילוי מקום יושב ראש הכנסת בניהול ישיבות הכנסת ותפקידים נוספים לפי תקנון הכנסת: יושב

ראש הכנסת רשאי, מזמן לזמן, למסור לאחד מסגניו את ניהול ישיבות הכנסת, ותפקידים אחרים שנקבעו לו בתקנון הכנסת (למעט סמכויותיו לענין הכנתו וביצועו של תקציב הכנסת ואחריותו על מינהל הכנסת ועל מזכירות הכנסת). לסגן יושב ראש שנמסרו לו סמכויות כאמור יהיו באותו המעמד כל החובות והסמכויות הנתונות ליושב ראש הכנסת⁴, לרבות סמכות קריאה לסדר והוצאה מישיבה⁵, וקביעת סדר ההצבעה וקביעת אופן ההצבעה⁶.

5. סמכויות כחבר נשיאות הכנסת: יושב ראש הכנסת והסגנים ליושב הראש מרכיבים את נשיאות

הכנסת⁷. מתוקף תפקיד זה מוקנות להם סמכויות שונות, ובכלל זה:

א. סמכויות הנשיאות לענין חקיקה: אישור הנחתן של הצעות חוק פרטיות על שולחן הכנסת (נשיאות הכנסת לא תאשר הצעת חוק שלדעתה שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי או שהיא גזענית במהותה)⁸; הכרעה במקרה של ספק ביחס להסתייגות שכאלו או כזו המכילה כינוי או ביטוי פוגע או גזעני או פגיעה בכבוד הכנסת⁹; וקביעה שמספר הצעות חוק הן בנושא דומה, כך שיתקיים בהן דיון משולב בקריאה הראשונה¹⁰;

ב. סמכויות הנשיאות לענין הצעות לסדר היום: קביעה שמספר הצעות לסדר היום עוסקות בנושא דומה, באופן המאפשר להשיב ולהצביע על כולן כאחת¹¹; אישור הצעה לסדר היום כהצעה דחופה שתידון בשבוע שבו הוגשה; דחיית המועד לדיון בה; החלטה, בנסיבות מיוחדות, שידונו יותר מחמש הצעות דחופות בשבוע אחד¹²; וקביעה כי יש לראות הצעה לסדר היום שהוגשה על ידי רוב חברי הכנסת, כאילו הכנסת החליטה לכלול את הנושא בסדר יומה בעקבות הצעה לסדר היום¹³;

ג. סמכויות הנשיאות לענין הצעות לדיון מהיר: אישור הצעה לדיון מהיר, קביעת הוועדה שתדון בה, ושינוי נוסח ההצעה¹⁴; כאשר הוגשו לנשיאות הכנסת הצעה דחופה והצעה לדיון מהיר בנושא דומה- להחליט שהצעה לדיון מהיר תידון כהצעה דחופה לסדר היום או שההצעה הדחופה תידון בוועדה בדיון מהיר¹⁵.

ד. מינוי מזכיר הכנסת¹⁶.

⁴ סעיף 6 לתקנון הכנסת.

⁵ סעיף 42 לתקנון הכנסת.

⁶ סעיפים 35-36 לתקנון הכנסת.

⁷ סעיף 10 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן – חוק הכנסת).

⁸ סעיף 75 לתקנון הכנסת.

⁹ סעיף 86 לתקנון הכנסת.

¹⁰ סעיף 82 לתקנון הכנסת.

¹¹ סעיף 53 לתקנון הכנסת.

¹² סעיף 54 לתקנון הכנסת.

¹³ סעיף 55 לתקנון הכנסת.

¹⁴ סעיף 60 לתקנון הכנסת.

¹⁵ סעיף 61 לתקנון הכנסת.

¹⁶ סעיף 1 לחוק מינוי מזכיר הכנסת, התשכ"ח-1968.

2. **התייעצות יושב ראש הכנסת עם הסגנים:** ישנם מספר עניינים בהם נקבע כי החלטת יושב ראש הכנסת תתקבל בהתייעצות עם סגניו, ביניהם: מינוי קצין הכנסת¹⁷; כינוס הכנסת שלא במקום מושבה¹⁸; קביעת מועד בחירתו של נשיא המדינה¹⁹.

3. **מילוי מקום יושב ראש הכנסת בהעדרו או בנבצרותו:** סגן יושב ראש הכנסת, שנבחר לכך על ידי ועדת הכנסת, ימלא את מקומו של יושב ראש הכנסת במקרים הבאים²⁰:

א. יצא יושב ראש הכנסת את גבולות המדינה – ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שישבו;

ב. יושב ראש הכנסת הודיע לוועדת הכנסת או שוועדת הכנסת קבעה, כי מטעמי בריאות נבצר ממנו דרך ארעי למלא תפקידו, וועדת הכנסת אישרה את הודעתו – ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שיודיע יושב ראש הכנסת לוועדת הכנסת כי לא נבצר ממנו עוד למלא את תפקידו, או עד לקביעת ועדת הכנסת שלא נבצר עוד מיושב ראש הכנסת למלא את תפקידו;

4. **כהונה כיושב ראש הכנסת בפועל:** סגן יושב ראש הכנסת שנבחר לכך על ידי ועדת הכנסת יכהן כיושב ראש הכנסת בפועל במקרים הבאים²¹:

א. הושעה יושב ראש הכנסת מכהונתו – יכהן סגן ליושב ראש כיושב ראש הכנסת בפועל עד לביטול ההשעיה או עד לבחירת יושב ראש חדש, לפי העניין;

ב. הועבר יושב ראש הכנסת מתפקידו – יכהן סגן ליושב ראש כיושב ראש הכנסת בפועל עד לבחירת יושב ראש חדש;

ג. נתפנתה משרתו של יושב ראש הכנסת מפני שהתפטר או נפטר או מפני שקבעה ועדת הכנסת כי מטעמי בריאות נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו – יכהן סגן כיושב ראש הכנסת בפועל עד שתבחר הכנסת יושב ראש חדש.

5. **סמכויות לפי חוק משכן הכנסת:** לעניין סמכויות יושב ראש הכנסת לפי חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968 (להלן – חוק משכן הכנסת) – בזמן ישיבת הכנסת, בהעדר יושב ראש הכנסת, סמכויות אלה יהיו נתונות לסגן יושב הראש שהוא יושב ראש הישיבה באותו זמן²². כמו כן, יושב ראש הכנסת רשאי לאצול אם בדרך כלל ואם לענין מסוים, ואם לשעה, בכתב, לסגן יושב ראש הכנסת את סמכויותיו בעניינים מסוימים (בהם: מתן היתר כניסה לשטח במשכן הכנסת או הרחבה; מתן היתר כניסה לאולם המליאה; מתן היתר פעולה לעובד ציבור במשכן הכנסת או ברחבה; מתן היתר לעריכת אסיפה או תהלוכה או להעמדת שלט, מודעה או כרזה)²³.

6. **סמכויות לענין שדלנים:** יושב ראש הכנסת, ביחד עם שניים מסגניו (אחד מסיעות האופוזיציה ואחד מסיעות הקואליציה, לבחירת נשיאות הכנסת) מהווים ביחד ועדה למתן היתרים לשדלנים²⁴.

¹⁷ סעיף 8 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968 (להלן – חוק משכן הכנסת).

¹⁸ סעיף 26 לחוק-יסוד: הכנסת.

¹⁹ סעיף 5 לחוק-יסוד: נשיא המדינה.

²⁰ סעיף 20א לחוק-יסוד: הכנסת.

²¹ סעיף 20א לחוק-יסוד: הכנסת.

²² סעיף 29 לחוק משכן הכנסת.

²³ סעיף 30 לחוק משכן הכנסת.

²⁴ סעיפים 65-66 לחוק הכנסת.

ב. תקופת כהונת סגן, השעיית סגן, העברה או התפטרות מכהונתו

7. **תקופת הכהונה:** בחירתו של סגן יושב ראש הכנסת נעשית לכל תקופת כהונתה של הכנסת. אולם, הכנסת, בהמלצת ועדת הכנסת (או הוועדה המסדרת) רשאית לבחור סגנים לתקופות כהונה קצרות יותר ולקבוע את תחילתן ואת סופן²⁵.

8. **השעיית סגן:** הכנסת רשאית בהחלטה של רוב חברי הכנסת, בהתאם להצעת ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב חברי הוועדה, להשעות סגן יושב ראש הכנסת מכהונתו, לתקופה שתקבע, או לקבוע סייגים לכהונתו, אם מסר היועץ המשפטי לממשלה עותק של כתב אישום נגדו או אם מתקיימים נגדו הליכים פליליים, החל מהגשת כתב האישום (ולמעט בעבירות תעבורה מלבד עבירת הפקרה אחרי פגיעה או עבירת קנס או עבירה מנהלית – שהתובע לא הגיש בשלהן כתב אישום); לעניין זה, אין זה משנה אם הכנסת קבעה כי חלה חסינות בפני דין פלילי²⁶.

השעיה או סייגים לכהונה כאמור יפקעו עם מתן פסק דין סופי המזכה את חבר הכנסת או שאינו קובע כי יש עם העבירה קלון, ואם נקבעה לחבר הכנסת חסינות בפני דין פלילי – עם תום תקופת כהונת אותה כנסת, והכל אם לא קבעה הכנסת, לפי הצעת ועדת הכנסת, תקופה קצרה יותר להשעיה או לסייגים²⁷.

9. **העברה מכהונה של סגן:** הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב של שלושה רבעים מחבריה, להעביר מכהונתו סגן ליושב ראש הכנסת, אם קבעה כי הוא אינו ראוי לכהן כסגן מחמת התנהגות שאינה הולמת את מעמדו. הכנסת לא תעביר מכהונתו סגן כאמור, אלא עקב קובלנה שהובאה לפני ועדת הכנסת על ידי 61 חברי כנסת לפחות, לאחר שוועדת האתיקה קבעה כי סגן יושב ראש הכנסת נהג באופן שאינו הולם את מעמדו, ולפי הצעת ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב של שלושה רבעים מחברי הוועדה²⁸.

10. **התפטרות סגן:** סגן יושב ראש הכנסת רשאי להתפטר מכהונתו, במסירת כתב התפטרות ליושב ראש הכנסת. התפטרותו תיכנס לתוקף בתום 48 שעות מהמסירה כאמור, אלא אם כן חזר בו מהתפטרותו קודם לכן. יושב ראש הכנסת ימסור לכנסת הודעה בדבר התפטרותו של סגן יושב ראש הכנסת²⁹.

בכבוד רב,

שגית אפיק

העתקים:
חבר הכנסת אמיר אוחנה, יושב ראש הכנסת
סגני יושב ראש הכנסת
מר דן מרזוק, מזכיר הכנסת

²⁵ סעיף 2(ג) לתקנון הכנסת.

²⁶ סעיף 7 לחוק הכנסת.

²⁷ סעיף 4(א) לתקנון הכנסת.

²⁸ סעיף 8 לחוק הכנסת.

²⁹ סעיף 5 לתקנון הכנסת.